forurile conducătoare de partid și de stat o manifestă față de arta corală bulgară, pentru perpetuarea și valorificarea prestigiului și resurselor acesteia.

Gheorghe C. IONESCU

Festivalul de la Salzburg 1974

I

Anotimpul n-a fost prea generos, în acest an, cu festivalul de vară de la Salzburg. Dacă cele aproape o sută și cincizeci de mii de bilete de intrare vîndute la recitalurile, concertele, spectacolele lirice și dramatice programate au acoperit doar în parte cheltuielile fabuloase ale manifestării, ploaia și negurile prea de timpuriu prevestitoare de toamnă au acoperit în întregime, și multe zile de-a rîndul, orașul plin de străini și de austrieci veniți, din toate colțurile țării lor, la acest festin de artă celebru în lumea întreagă.

Se pare, însă, că de astă dată festinul a satisfăcut mai puțin publicul ca în anii precedenți. Și nu numai pentru prețul ridicat al accesului în marea și mica sală de festivități sau la Mozarteum — prețuri de altfel dublate și chiar triplate în ultimul moment de comerțul ilicit practicat de traficanți cu biletele —, ci și pentru că, așa cum afirmă presa vieneză în cronicile sale și în bilanțul final, conducerea artistică prezintă semnele îngrijorătoare ale unei anchilozări.

Anchilozarea acestora s-ar manifesta, după părerea criticilor în graba pregătirii unora din spectacolele lirice, de către Karajan — ținta în continuare a cronicarilor austrieci! —, cu artiști sosiți în ultima clipă și supuși astfel unor obositoare repetiții nocturne, de cîte cinci și șase ore, cu distribuții neomogene, alcătuite după capriciile de moment ale dirijorului, care face parte din comitetul de organizare și direcție al festivalului.

Au fost, după cum se vede, acuzații grave, deși doar parțial întemeiate.

II

Prilejul maximei nemulțumiri l-a oferit, pare-se, spectacolul operei *Flautul fermecat* de Mozart, în regia italianului Giorgio Strehler și sub conducerea muzicală a lui Karajan. Interesul manifestat de public a fost atît de mare, încît nu s-au mai găsit bilete — nici la prețurile de speculă ale pieței negre — cu două săptămîni înainte. Fără invitație, rămîneam și eu în mulțimea ce se strînsese în fața noului Festspielhaus, să zgribulesc în jilava noapte alpină. Înarmat cu ea, am putut urmări spectacolul, feeric montat și executat cu uluitoare precizie și acuratețe de orchestra Filarmonicii din Viena, dar cîntat de soliștii vocali cu mai puțină finețe decît o presupune tradiția salzburgheză a interpretării lui Mozart.

Dacă în rolul lui Papageno, baritonul Hermann Prey n-a fost mai prejos de Fischer-Dieskau, cu care publicul festivalului și criticii se obișnuiseră în ultimii ani, Pamina interpretată de Edith Mathis, Tamino al lui Rebé Kollo, Sarastro al lui Peter Meven și Regina nopții a coloraturei Edith Gruberova au întrunit prea puține adeziuni. Am remarcat pe scenă o oarecare nesiguranță, chiar stinghereală, pe care regizorul pare s-o fi prevăzut și a căutat s-o scuze sau cel puțin s-o explice, încă înainte de spectacol, declarînd presei că *Flautul fermecat* „e prea mare și prea profund, iar timpul de repetiții mult prea scurt pentru a putea fi socotite soluționate toate aspectele și amănuntele unui spectacol fără cusur".

Karajan a împărtășit această opinie a colaboratorului său, dar spectacolul nu se putea amîna și „cusururile", de care vorbise Strehler, au fost evidente, deși nu întotdeauna supărătoare, la spectacol.

Numai că, la Salzburg, muzica și interpretarea ei, îndeosebi cînd este vorba de Mozart, geniul locului, nu suferă aproximațiile. Ea tinde, cum afirma Hugo von Hofmannsthal, „spre absolut".

III

Comemorarea lui Hofmannsthal, de la a cărui naștere s-au împlinit în 1974 o sută de ani, a constituit una din preocupările organizatorilor ediției din acest an a festivalului de la Salzburg. Poet, dramaturg, eseist, el a fost nu numai unul din creatorii festivalului, ci și autorul libretelor cîtorva din cele mai importante opere ale lui Richard Strauss, ca *Elektra* (1908), *Cavalerul rozelor* și *Ariadne în Naxos* (1910), *Femeia fără umbră* (1914) etc. Ultima din ele a fost prezentată în premieră pentru Salzburg, în sala mare a noului Festspielhaus, sub bagheta lui Karl Böhm și în regia lui Günther Rennert. Rolul titular i-a fost încredințat cîntăreței Leonie Rysanek, o artistă stăpînă pe vocea și expresia sa, atingînd culmi remarcabile ale intensității dramatice. A și fost ovaționată, la fel ca Böhm și filarmonicii vienezi, de publicul ridicat în picioare.

N-am rămas însă cîtuși de puțin convinși că scenografia lui Schneider-Siemssen a contribuit în vreun fel la înțelegerea de către spectatori a acestei povești simbolist-expresioniste, situată în ambianța monocromă a unor draperii, fără vreun detaliu, fără prea multă evoluție în scenă, ci doar cu jocurile de reflectoare atît de dragi, nu demult lui Wieland Wagner și atît de puțin agreate de spectatori și artiști deopotrivă. Franz Endler, criticul muzical al ziarului central *Die Presse*, s-a exprimat de astă dată în termeni de-a dreptul violenți despre „kitschul" montării, deplîngînd nerealizarea acelui spectacol integral pe care, în concepția lui Strauss și Hofmannsthal, opera îl presupune.

Am văzut ziua următoare, în fosta casă a lui Hermann Bahr, eseist și critic teatral, care a exprimat o întreagă epocă în scrierile sale — cea cunoscută sub eticheta de *Jugendstil* —, expoziția comemorativă Hugo von Hofmannsthal, organizată de fundația Max Reinhardt. Am fost condus chiar de văduva lui Reinhardt, doamna Thimig, care mi-a arătat schițele de decor ale autorului, cu observații

https://biblioteca-digitala.ro

marginale făcute de Richard Strauss. Nici vorbă de draperii, de simplificări monocrome, de o viziune statică a personajelor în aceste sugestii și proiecte pline de culoare ale creatorilor operei!

Se pare că modernizările — în sensul unor reduceri și abstractizări o operelor lirice — nu sînt agreate la Salzburg.

IV

Spectatorul de festival este lăsat în voie să-și aleagă ce dorește din bogatul program, care făgăduiește certe delicii estetice iubitorilor muzicii. Dar dorința este limitată de incapacitatea cuprinderii întregului, nu numai datorită cheltuielilor ce le presupun satisfacerea acestei dorințe, ci și manifestărilor paralele. Am optat, astfel, pentru un concert al orchestrei Filarmonicii din Viena, dirijat de Abado, solist fiind pianistul Clifford Curzon, care a cîntat *Concertul „Încoronării"*, KV 537 de Mozart, nu numai cu o fermecătoare cadență proprie în prima parte, alcătuită din citate mozartiene original variate, ci și cu un tușeu delicat dar ferm, de o rară sugestivitate. Orchestra vieneză, care este fără îndoială una din cele mai bune azi pe continent, demonstrează o claritate și înaripare a execuției cum nu ne este dat să auzim prea des. În *Simfonia a IV-a* de Brahms, ea a vădit adîncime, forță și finețe, transformîndu-se într-un singur instrument gigantic sub bagheta lui Abado.

Un moment de unică strălucire l-a oferit ascultătorilor tenorul suedez Nicolai Gedda care a cîntat piese și cicluri de lieduri de Glinka, Mussorgski și Rahmaninov. Notele emise de el, după ce fuseseră filtrate printr-o extraordinară sensibilitate și inteligență artistică, s-au transformat în valuri de materie parcă, inserîndu-se în afectele auditorilor și iscîndu-le o stare de transă.

Concertul orchestrei vieneze și recitalul lui Gedda au fost, poate, momentele cele mai elevate ale ediției 1974 a festivalului de la Salzburg, care colorează an de an viața muzicală de pe continent cu tradiția lui de o jumătate de veac.

George SBÂRCEA

Știri muzicale

● Violonistul Mihai Constantinescu împreună cu pianista Victoria Ștefănescu au susținut un număr de concerte în Spania. Ei au prezentat *Sonata în Mi major* de Bach, *Sonata op. 86* de Beethoven, *Muzica funebră* — în memoria victimelor de la Auschwitz — de Doru Popovici și *Sonata a III-a* de Brahms. Prin titluri ca „Grato concierto del duo Humano" *(La Region)*, „Extraordinario concierto de Mihai Constantinescu y Victoria Stefănescu" *(El Comercio* — Gijon), prin cuvinte cum sînt „Como regalo, y antelas ovaciones del publico"..., „instrumentistas admirabiles", „prolongados aplauses del publico", etc. — cronicarii și-au arătat — în unanimitate! — aprecierile. Un deosebit succes l-a avut *Muzica funebră* de Doru Popovici: „piesă atrăgătoare"... „de o expresie dureroasă"... *(La Region)*, „piesă ce reflectă o puternică tristețe"... *(Voluntad* — Gijon), ...„me ha parecido igualmente densa de contenido emotivo y de genialidad"... *(El Comercio* — Gijon), etc. Este semnificativ că autorii cronicilor și-au adus aminte cu bucurie și de compoziția lui Doru Popovici — *Codex Caioni* — prezentată în Spania în lunile trecute de orchestra „Camerata".

Mihai Constantinescu este pentru a doua oară în Spania, unde datorită succeselor, a fost din nou invitat, pentru stagiunea viitoare.

● Cele zece reprezentații ale operei *Carmen* au fost vizionate, la ediția din acest an a festivalului de la Bregenz (Austria), de 41.687 de spectatori: un record pe care opera lui Georges Bizet nu l-a mai realizat pînă acum.

● Personajul principal al noului film muzical de Denny-Kayne, intitulat *Minunata Copenhaga*, este scriitorul danez Andersen. Se caută o cîntăreață care s-o întruchipeze veridic pe Jenny Lind, marea artistă lirică a secolului XIX, pentru care autorul atîtor povești fermecătoare pentru copii a nutrit o specială afecțiune.

● Un ansamblu de balet sovietic, în frunte cu Maia Plisețkaia, al Teatrului Mare din Moscova a întreprins, la sfîrșitul verii, un lung turneu, soldat cu deosebit succes, în Statele Unite ale Americii și Mexic.

● În programul «Zilelor Muzicale» de la Donaueschingen, din octombrie 1974, figurează în primă audiție mondială și noua lucrare a lui Pierre Boulez: *In memoriam Maderna*.

● Unul din marii jazzmeni ai secolului, trompetistul american Bill Chase, și-a pierdut viața într-un accident de aviație. Artistul dispărut a fost colaborator apropiat, ani în șir, al lui Stan Kenton, Maynard Ferguson și Woody Herman.

● Teatrul londonez Covent Garden și-a inaugurat stagiunea 1974—1975 cu o nouă montare a *Tetralogiei* de Richard Wagner, regizor fiind Friedrich Götz, iar dirijor Collin Davis.

● La festivalul de la Orange (Franța) a fost prezentat, în fața a 11.000 de spectatori, *Recviemul* de Hector Berlioz, în interpretarea a 436 de soliști și coriști, acompaniați de o orchestră compusă din 216 instrumentiști.

● O antologie de trei discuri LP *In memoriam Pablo Casals* (CBS 77363) prezintă și păstrează pentru posteritate marea măiestrie, ca violoncelist și dirijor, a artistului spaniol. Antologia conține piese de Bach, *Concertul opus 129* de Robert Schumann, compoziții de Casals și o colaborare cu Alexander Schneider și Mieczyslaw Horsowszki într-un *Trio* de Felix Mendelssohn-Bartholdy.

https://biblioteca-digitala.ro